

POSTANOWIENIE

31 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 31 stycznia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa Banku spółki akcyjnej w W.
przeciwko A.K. i R.K.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z 28 listopada 2022 r., I ACa 1609/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od powoda Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz pozwanych A.K. i R.K. kwotę 2 700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia powodowi odpisu niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty.**

(A.G.)

UZASADNIENIE

I. Na wstępie należy odnieść się do wyjaśnienia składu osobowego, w którym wydano postanowienie Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2025 r., wobec złożenia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie I CSK 2041/23 przez sędziego wyznaczonego do rozpoznania tej sprawy na tzw. przedsądzie (art. 398⁹ § 2 k.p.c.)

zawiadomienia na podstawie art. 51 k.p.c. o okolicznościach uzasadniających jego wyłączenie od orzekania z uwagi na spłacanie przez niego pożyczki udzielonej przez bank, indeksowanej do kursu franka szwajcarskiego (k. 63). Wskazano w nim, że ze względu na pozycję ustrojową Sądu Najwyższego oraz znaczenie orzeczeń tego Sądu orzeczenie wydane z jego udziałem może oddziaływać na jego sytuację prawną względem banku, z którym sam zawarł umowę pożyczki indeksowanej do kursu franka szwajcarskiego, co może wywoływać wątpliwości co do bezstronności sędziego. Wprawdzie postanowieniem z 25 kwietnia 2024 r. (k. 74) Sąd Najwyższy odmówił wyłączenia sędziego SN X. Y. - wyznaczonego do rozpoznania sprawy I CSK 2041/23 - od rozpoznania tej sprawy, ale orzeczenie to zostało wydane w składzie: SSN Piotr Telusiewicz, który został powołany na urząd sędziego Sądu Najwyższego postanowieniem Prezydenta RP z 29 listopada 2023 r. (M.P. z 2023 r., poz. 1407) na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa zawarty w jej uchwale z 19 maja 2023 r. nr 333/2023 w przedmiocie przedstawienia Prezydentowi RP wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na siedem wolnych stanowisk sędziego Sądu Najwyższego, ogłoszonych w Monitorze Polskim z 2022 r. poz. 838. Krajowa Rada Sądownictwa podjęła wyżej wskazaną uchwałę z 19 maja 2023 r. w składzie i w trybie ukształtowanym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3).

Wyżej wskazane okoliczności dotyczące powołania na urząd sędziego Sądu Najwyższego Piotra Telusiewicza uzasadniają poważne wątpliwości co do tego, czy i jakie skutki wywołało postanowienie Sądu Najwyższego wydane z jego udziałem w świetle uchwały składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNC 2020, nr 4, poz. 34) oraz orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (zob. np. wyrok z 3 lutego 2022 r., skarga nr 1469/20, Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce) i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zob. np. wyrok z 7 listopada 2024 r., C-326/23, ECLI:EU:2024:940). Dotyczy to w szczególności oceny czy Sąd Najwyższy w takiej obsadzie spełniał kryteria, jakim powinien odpowiadać sąd określone w art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950

r. zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 i uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284) oraz art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w zw. z art. 47 Karty Praw Podstawowych, a jeżeli nie, to czy wydane w takiej obsadzie orzeczenie wiąże Sąd Najwyższy w dalszym postępowaniu (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 26 października 2022 r., II CSKP 556/22, z 15 lutego 2024 r., I CSK 4343/22, I CSK 5052/22, I CSK 5970/22 i CSK 6303/22, z 12 kwietnia 2024 r., II CSKP 1869/22, z 9 maja 2024 r., II CSKP 1483/22, z 24 października 2024 r., I CSK 1676/23 i z 8 listopada 2024 r., II CSKP 1211/22 – niepubl.).

Odniesienie się do tej kwestii prawnej było jednak obecnie bezprzedmiotowe z uwagi nie tylko na brak wniosków stron o wyłączenie sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy, ale także z uwagi na zmianę okoliczności, która nastąpiła po wydaniu postanowienia o odmowie wyłączenia sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy polegającą na wykonaniu przez niego ugody zawartej z bankiem, w wyniku czego jego zobowiązanie z tytułu pożyczki indeksowanej do kursu franka szwajcarskiego wygasło, a strony zobowiązały się nie dochodzić wobec siebie żadnych roszczeń. Stosowne oświadczenie w tym przedmiocie zostało złożone przez sędziego wyznaczonego do rozpoznania i załączone do akt (k. 81). Zdezaktualizowały się więc przyczyny, które wskazane zostały w zawiadomieniu sędziego jako uzasadniające jego wyłączenie od orzekania w tej sprawie.

II. Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. – będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 28 listopada 2022 r. (sygn. akt I ACa 1609/22), pełnomocnik powoda Banku spółki akcyjnej w W. oparł wniosek o jej przyjęcie na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Wskazano na występowanie istotnych zagadnień prawnych, które sprowadzają się do następujących pytań:

- a) Czy o walucie wierzytelności z tytułu umowy kredytu denominowanego w walucie innej niż waluta polska decyduje waluta wskazana w treści umowy kredytu jako waluta kredytu czy - inna niż waluta wskazana w treści umowy kredytu - waluta, w jakiej zgodnie z umową realizowane są przepływy pieniężne (w jakiej spełniane są świadczenia)? Czy waluta w jakiej wyrażono zobowiązania stron w ramach umowy kredytu denominowanego musi być tożsama z walutą, w jakiej następuje wykonanie tych zobowiązań (spełnienie świadczeń stron)?
- b) Czy na gruncie umowy o kredyt denominowany w walucie obcej pojęcie „oddanie do dyspozycji środków pieniężnych” kredytobiorcy należy utożsamiać z faktyczną wypłatą środków pieniężnych tytułem kredytu?
- c) Czy zastosowanie mechanizmu przeliczeń kursowych na gruncie umowy o kredyt denominowany, w której kwota kredytu wyrażona została w walucie obcej, może być utożsamiane z waloryzacją umowną (art. 358¹ § 2 k.c.)?

Co do przywołanej przyczyny kasacyjnej, w świetle ugruntowanego orzecznictwa zagadnienie prawne jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.). Kwestia taka powinna spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. - zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, niepubl. oraz z 14 września 2012 r., I UK 218/12, niepubl.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie

przyjętych reguł wykładni prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, niepubl. oraz z 24 października 2012 r., I PK 129/12, niepubl.). Chodzi przy tym wyłącznie o poważne wątpliwości, wymagające zaangażowania Sądu Najwyższego, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym stosowania prawa. W celu spełnienia przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nie wystarczy samo sformułowanie pytania do Sądu Najwyższego. Konieczne jest również zaproponowanie możliwych (odmiennych) odpowiedzi na postawione pytanie. Ograniczenia się do sformułowania pytania, wymagającego zdaniem skarżącego udzielenia odpowiedzi, nie wypełnia dyspozycji wskazanego przepisu. (zob. m.in. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 grudnia 2011 r., II PK 183/11, niepubl., z 20 grudnia 2011 r., II PK 207/11, niepubl., z 9 stycznia 2017 r., II CSK 423/16, niepubl. oraz z 16 maja 2018 r., II CSK 12/18, niepubl.). Podkreśla się konieczność wskazania na występujące rozbieżności interpretacyjne przy rozstrzyganiu przedstawionego zagadnienia prawnego w orzecznictwie lub nauce prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2018 r., I CSK 798/17, niepubl., z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17, niepubl. oraz z 8 kwietnia 2018 r., V CSK 577/17, niepubl.). Podstawowym, bowiem, celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147). Brak z kolei podstaw do doszukiwania się przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych, gdyż nie jest to rolą Sądu Najwyższego na tym etapie postępowania kasacyjnego.

Przedstawione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pierwsze zagadnienie prawne dotyczy dwóch kwestii: ustalenia waluty wierzytelności w umowie kredytu denominowanego w walucie innej niż waluta polska oraz relacji między walutą wskazaną w treści umowy a walutą, w której faktycznie realizowane są przepływy pieniężne (świadczenia). Problematyka ta była już przedmiotem licznych rozstrzygnięć w orzecznictwie Sądu Najwyższego, co przyczyniło się do ukształtowania jednolitej linii orzeczniczej w tym zakresie. W szczególności do tego zagadnienia odniósł się Sąd Najwyższy w postanowieniu

z 10 sierpnia 2023 r., I CSK 5543/22, w którym odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej pozwanego banku, uznając, że kwestie poruszane przez skarżącego zostały już wyczerpująco wyjaśnione we wcześniejszym orzecznictwie. W uzasadnieniu tego postanowienia odwołano się wyroków Sądu Najwyższego: z 25 marca 2011 r., IV CSK 377/10, z 29 kwietnia 2015 r., V CSK 445/14 oraz z 28 października 2022 r., II CSKP 902/22 (zob. także wyroki Sądu Najwyższego: z 19 stycznia 2024 r., II CSKP 957/23, niepubl. oraz z 12 kwietnia 2024 r., II CSKP 1003/23, niepubl.). Wyjaśniono, że w świetle powołanych orzeczeń dopuszczalne jest zaciągnięcie zobowiązania kredytowego w walucie obcej z równoczesnym zastrzeżeniem, że wypłata i spłata kredytu będzie dokonywana w walucie krajowej, z tym, że tego rodzaju zastrzeżenie dotyczy wyłącznie sposobu wykonania zobowiązania, a zatem nie powoduje zmiany waluty wierzytelności. Problematyka kredytów denominowanych została dodatkowo uregulowana ustawą z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 165, poz. 984), która wymaga od umowy kredytu denominowanego szczegółowego określenia sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut. W odniesieniu do umów zawartych przed nowelizacją prawa bankowego wskazane zasady orzecznicze pozostają jednak w pełni aktualne. W powołanych orzeczeniach Sądu Najwyższego wyjaśniono szczegółowo, że w kredycie indeksowanym kwota kredytu jest podana w walucie krajowej i w tej walucie zostaje wypłacona, ale zostaje przeliczona na walutę obcą według klauzuli umownej opartej również na kursie kupna tej waluty obowiązującym w dniu uruchomienia kredytu, przy czym spłata kredytu następuje w walucie krajowej. W kredycie denominowanym kwota kredytu jest wyrażona w walucie obcej, ale zostaje wypłacona w walucie krajowej, według klauzuli umownej opartej na kursie kupna waluty obcej obowiązującym w dniu uruchomienia kredytu, zaś spłata kredytu następuje w walucie krajowej. Natomiast w kredycie walutowym kwota kredytu jest wyrażona w walucie obcej i spłata również jest dokonywana w tej walucie. Tylko w tym ostatnim wypadku roszczenie kredytobiorcy w stosunku do kredytodawcy jest wyrażone w walucie obcej. W pozostałych, wskazanych wyżej przypadkach, żądanie kredytobiorcy w stosunku do kredytodawcy w zakresie spełnienia świadczenia (czyli wypłaty kwoty kredytu) dotyczy wyłącznie waluty krajowej. Mając na uwadze jednolitą linię orzecniczą

w tej sprawie oraz brak nowych wątpliwości prawnych, które uzasadniałyby potrzebę rozpoznania przez Sąd Najwyższy, należy uznać, że pytania przedstawione w skardze kasacyjnej nie spełniają przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Drugie zagadnienie prawne podniesione przez skarżącego, dotyczące wykładni pojęcia „oddania do dyspozycji środków pieniężnych” w kontekście umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, także nie spełnia przesłanek z art. 398⁹ § 1 k.p.c., które uzasadniałyby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Zagadnienie to nie wykazuje charakteru nowości ani doniosłości prawnej, gdyż zostało już jednoznacznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie, w szczególności w wyroku z 7 marca 2014 r., IV CSK 440/13, na który powołał się skarżący w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Na gruncie umowy o kredyt denominowany w walucie obcej pojęcie „oddanie do dyspozycji środków pieniężnych” nie należy utożsamiać wyłącznie z faktyczną wypłatą środków tytułem kredytu. W uzasadnieniu tego orzeczenia wskazano, że udostępnienie kredytobiorcy środków przez kredytodawcę może przybrać różne formy, w tym wypłatę w gotówce, przelew na rachunek wskazany przez kredytobiorcę oraz rozliczenie zobowiązań kredytobiorcy z wierzytelnością wynikającą z umowy kredytowej. Taka interpretacja nie wymaga fizycznego podjęcia środków przez kredytobiorcę, lecz jedynie ich udostępnienia w sposób zgodny z postanowieniami umowy. Pojęcie „oddania do dyspozycji” zostało w ten sposób jednoznacznie ugruntowane w praktyce orzecniczej, co wyklucza konieczność ponownego rozstrzygania tej kwestii na etapie postępowania kasacyjnego.

Odnosząc się do trzeciego z podniesionych zagadnień prawnych, dotyczącego możliwości utożsamienia mechanizmu przeliczeń kursowych stosowanego w umowach kredytów denominowanych z waloryzacją umowną (art. 358¹ § 2 k.c.), należy zauważyć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego istnieją już rozstrzygnięcia odnoszące się do tej problematyki. Skarżący jednak nie przywołał tych orzeczeń w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ani nie wykazał potrzeby pogłębionej analizy wskazanego zagadnienia w kontekście niniejszej sprawy. W konsekwencji nie przedstawił również

argumentów pozwalających uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne wymagające rozpoznania. Tymczasem w orzecznictwie Sądu Najwyższego przesądzono także w odniesieniu do kredytów denominowanych, w których kwota kredytu jest wyrażona w walucie obcej, że określenie wysokości należności obciążającej kredytobiorcę w umowie kredytu powiązanej z walutą obcą z odwołaniem do tabel kursowych ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów oznaczania kursu waluty obcej, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron umowy kredytu. W konsekwencji postanowienia takie są niedopuszczalne jako kształtujące prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, a ich bezskuteczność - niezależnie od dalszych postanowień umowy, w tym wyrażających ryzyko walutowe - może prowadzić do upadku umowy w całości. Natomiast klauzule określające sposób ustalenia kursu, według którego następuje przeliczenie waluty indeksacji, i klauzule ryzyka walutowego są ze sobą ściśle związane, ponieważ klauzula ryzyka walutowego nie może funkcjonować bez klauzuli kursowej określającej sposób przeliczenia zobowiązań stron w celu ustalenia ich wysokości. Oba typy warunków umownych stanowią zatem nierozłączne składniki mechanizmu indeksacji, a eliminacja jednego z nich rzutuje na istotę drugiego; nie mogą one zatem stanowić odrębnego przedmiotu oceny pod kątem abuzywności. Wyeliminowanie zaś ryzyka walutowego, charakterystycznego dla umowy kredytu powiązanego z walutą obcą, byłoby z kolei równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż umowę taką należałoby uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, co prowadzi do wniosku, że po wyeliminowaniu klauzul kształtujących mechanizm indeksacji utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe i przemawia za jej całkowitą nieważnością (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 27 września 2024 r., I CSK 2565/23, niepubl. i powołane tam orzecznictwo Sądu Najwyższego oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 23 lipca 2024 r., I CSK 2445/23, niepubl. wraz z powołanym tam orzecznictwem).

Podsumowując, w świetle dotychczasowego dorobku orzeczniczego Sądu Najwyższego, argumentacja wniosku nie uzasadniała kolejnej wypowiedzi w zakresie objętym wnioskiem. Przywołane powyżej orzecznictwo, w tym postanowienia: z 23 lipca 2024 r., I CSK 2445/23 oraz z 10 sierpnia 2023 r., I CSK 5543/22, wskazuje, że w ramach przedsądu Sąd Najwyższy odmawiał przyjęcia do rozpoznania skarg kasacyjnych opartych na tożsamej lub zbliżonej argumentacji. W celu uniknięcia powtórzeń należy odwołać się do uzasadnień tych rozstrzygnięć. Skarżący nie wykazał dostatecznych podstaw do ponownej analizy przedstawionej problematyki w świetle aktualnego orzecznictwa Sądu Najwyższego, uwzględniając publicznoprawne, ponadindywidualne funkcje skargi kasacyjnej.

Wskazać należy również, że nie zachodzi nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia – z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego – na stosowany wniosek zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną – orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹, 3-4 w zw. z art. 99, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. oraz przepisów § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

(A.G.)

[r.g.]